

~ ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ ~

УДК 378.31 (477)

DOI:10.32680/2409-9260-2022-3-4-292-293-38-45

**ДЕТЕРМІНАНТИ ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ
ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ**

Варналій З. С., доктор економічних наук, професор кафедри фінансів, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна
e-mail: vzs1955@gmail.com
ORCID: 0000-0002-6654-8760

***Анотація.** Метою статті є аналіз сучасного стану фінансування закладів вищої освіти, системи вищої освіти України, оцінювання перспектив її розвитку із врахуванням детермінантів сучасних викликів і загроз національній, зокрема фінансовій, безпеці. Методика дослідження. В статті було використано економічні та математичні методи дослідження; статистичний та порівняльний аналіз; графічний і табличний методи тощо. Результати дослідження полягають у тому, що особливо важливим та актуальним в умовах сучасних ендогенних та екзогенних викликів для розвитку освітньої галузі в Україні є зосередження уваги на детермінантах ефективності управління в системі вищої освіти, що передбачає модернізацію мережі закладів вищої освіти, збільшення бюджетного фінансування та удосконалення формули розподілу державного бюджету за результатами їхньої діяльності, розширення державного кредитування здобуття вищої освіти, формування та підтримка дослідницьких університетів. Практична значущість результатів дослідження: наведені пропозиції сприятимуть не лише якійсь діяльності закладів вищої освіти України, а й збереженню національних освітніх систем та їхнього потенціалу, впливатимуть на зміцнення їх фінансової безпеки та конкурентоспроможності в освітньо-науковому просторі.*

***Ключевые слова:** фінансування, заклади вищої освіти, фінансові ресурси, фінансовий потенціал, фінансовий менеджмент, детермінанти, фінансова безпека, сучасні виклики.*

**DETERMINANTS OF FINANCING HIGHER INSTITUTIONS
EDUCATION OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF MODERN
CHALLENGES**

Varnalii Zakharii, Doctor of Economics, Professor of the Department of Finance, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine
e-mail: vzs1955@gmail.com
ORCID: 0000-0002-6654-8760

***Abstract.** The aim of the article is to analyze the current state of financing of higher education institutions, the higher education system of Ukraine, assess the prospects of its development taking into account the determinants of modern challenges and threats to national, including financial, security. Research methodology. The methodological basis of the article is a set of general scientific and special methods of financial support of higher education institutions of Ukraine. In particular, economic and mathematical research methods were used; statistical and comparative analysis; graphic and tabular methods, etc. The results of the study are that the financial opportunities and prospects for the development of higher education institutions in Ukraine depend on the financial stability of the state budget, gross domestic product, socio-political situation in the country, which has been significantly exacerbated since 2014. conflict in eastern Ukraine, the COVID-2019 pandemic, and from February 24, 2022, a full-scale invasion of the Russian aggressor into Ukraine). Particularly important and relevant in today's endogenous and exogenous challenges for the development of education in Ukraine is the focus on the determinants of good governance in higher education, which involves modernizing the network of higher education institutions, increasing budget funding and improving the budget allocation formula, expansion of state lending for higher education, formation and support of research universities. The practical significance of the research results is that the proposals will contribute not only to the quality of higher education institutions in Ukraine, but also to the preservation of national educational systems and their potential, strengthen their financial security and competitiveness in education and research.*

***Keywords:** financing, institutions of higher education, financial resources, financial potential, financial management, determinants, financial security, modern challenges.*

JEL Classification: H100.

Постановка проблеми. В умовах сучасних викликів та загроз модернізація фінансування закладів вищої освіти України вимагає оновлення методів і принципів управління фінансовими ресурсами, а також здійснювати оптимізацію напрямів використання

коштів, забезпечувати більшу фінансову автономію, виявляти нові джерела надходжень, встановлювати ефективний зв'язок між потребами ринку праці та системою вітчизняної вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій останніх років. Проблематиці фінансування вищої освіти присвячені наукові праці багатьох вітчизняних дослідників, зокрема В. Андрущенко, Д. Біленко, Т. Боголіб [12], Л. Вітренко [10], О. Гринькевич [3], Б. Данилишина, О. Кириленко, Ю. Коваленко [10], О. Красильніка [13], М. Крупки [3], І. Лютого, В. Малишко, В. Опаріна, С. Сас [3], Т. Філатової, Л. Хмелевської [13], Л. Шевченко, Л. Юрчишеної [6] та багатьох інших. На особливу увагу заслуговують праці науковців в яких розкриваються питання економічної та фінансової безпеки закладів вищої освіти, зокрема С. Бреус [11], В. Гірняк, М. Денисенко [11], О. Драган, О. Захаров, В. Коврегін, Н. Козьмук, М. Лаптев, Л. Мазник, Л. Снігир та інші.

Відокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на наявність чималих наукових доробок дослідників, в недостатній мірі досліджено основні чинники та особливості фінансування закладів вищої освіти України в умовах сучасних викликів та внутрішніх та зовнішніх загроз.

Мета дослідження. Мета статті – аналіз сучасного стану фінансування закладів вищої освіти, системи вищої освіти України, оцінювання перспектив її розвитку із врахуванням сучасних викликів і загроз національній, зокрема фінансовій, безпеці.

Основний матеріал. Якісна вища освіта є запорукою формування людського капіталу, науково-технічного прогресу і динамічного соціально-економічного розвитку суспільства та складовою формування національної безпеки країни. Водночас, виклики сьогодення створюють кризові явища у галузі вищої освіти, що пов'язані, зокрема, з обмеженим фінансуванням. За останнє десятиліття галузь вищої освіти і науки України, як і інші напрями національної економіки, постає перед постійними викликами глобального і національного рівнів. Перманентне реформування в системі вищої освіти, що спричинене, зокрема, і обраним шляхом України до європейської інтеграції, впливає також і рівень фінансового забезпечення кожного закладу вищої освіти (ЗВО) та управління ним.

У цьому контексті слід дотримуватися визначальних чинників (детермінантів) фінансування ЗВО України. Детермінанти – це визначальні чинники, які здійснюють конструктивний або деструктивний вплив на перебіг та результати розвитку конкретної системи, врахування яких є обов'язковим для досягнення певної мети.

Зокрема, прийняття Законів України «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про освіту» стало стартом нових підходів до фінансування системи вищої освіти і спонукало ЗВО розвивати свій підприємницький хист. Вагомим у цьому процесі є впровадження фінансової автономії ЗВО та спонукання до залучення додаткових джерел фінансування. Все більше увага приділяється і підходам до проблем розподілу бюджетних коштів між ЗВО, які до недавнього часу здійснювалися «за видатками», а на сьогодні пріоритетним в управлінні є досягнення результативності діяльності та підвищення ефективності використання коштів.

Фінансування більшості ЗВО залишається суттєво залежним від державних замовлень. Навіть у таких країнах, як Сполучені Штати, де приватна вища освіта дуже розвинена, отримують державну допомогу як приватні, так і державні університети. Важливою складовою реформування вищої освіти є більш ефективне використання коштів державного бюджету. Серед найважливіших – передача повноважень щодо витрат від міністерства центрального уряду до ЗВО й запровадження результативності та інших форм бюджетування до більш чутливих стимулів [1]. Як стверджує канадський вчений Edmund Adam, уряди багатьох країн впроваджують моделі фінансування системи вищої освіти, що ґрунтуються на ефективності, орієнтовані на результати й розглядають перехід до підзвітності за результатами, які визначають пріоритетні критерії та надають перевагу глобальним рейтингам [2].

Українські дослідники акцентують увагу на доцільності підвищення ефективності фінансового менеджменту університетів України і виділяють три критерії для її вимірювання, а саме: результативність, що характеризує кінцеві результати діяльності в абсолютному вимірі; продуктивність, яка дає змогу зіставити абсолютні показники результатів діяльності у розрахунку на одиницю активів або одного працівника чи студента; диверсифікація доходів, яка відображає спроможність залучати різні джерела фінансових ресурсів для реалізації своїх цілей [3].

В умовах ринкових перетворень та підтвердженням зазначеного вище є низка

запроваджених низки нормативно-правових актів. Зокрема, на підставі проведення державної атестації ЗВО в частині провадження ними наукової (науково-технічної) діяльності [4], кращі з них матимуть змогу отримати базове фінансування науки, яке можуть спрямовувати на проведення пріоритетних досліджень, матеріальне заохочення науковців, оновлення наукового обладнання тощо. Як можна спостерігати ключовими критеріями є: кількісний склад та рівень кваліфікації наукових, науково-педагогічних кадрів; наявність сучасної матеріально-технічної бази; якість наукових і науково-технічних результатів на основі експертної оцінки з урахуванням рівня публікаційної активності, в тому числі наукометричних показників, які використовуються у міжнародній системі експертизи, а також динаміка обсягу фінансування наукових (науково-технічних) робіт із загального та спеціального фондів державного бюджету.

Сьогодні фінансування наукових досліджень і розробок у ЗВО, замовником яких виступає держава через Міністерство освіти і науки України, Національний фонд досліджень здійснюється на основі конкурсного відбору та проведення наукової і науково-технічної експертизи проєктів. Отримання іноземних грантів від ЄС чи інших замовників послуг, що спрямовуються на розвиток освіти і науки, теж передбачає конкурс учасників і визнання переможця.

Ще одним кроком до прозорості прийняття рішень на основі результатів діяльності кожного ЗВО є запровадження формули розподілу видатків державного бюджету на вищу освіту між ними [5], яка розраховується на основі показників освітньої, наукової та міжнародної діяльності ЗВО (контингент здобувачів вищої освіти, які навчаються на умовах державного замовлення, що формує масштаб діяльності закладу; місце закладу у міжнародних рейтингах; працевлаштування випускників) Водночас, вагомим показником є визначення обсягу надходжень до спеціального фонду за результатами наукових та науково-технічних робіт за проєктами міжнародного співробітництва, за господарськими договорами та від надання наукових послуг, що припадає на одного науково-педагогічного працівника за основним місцем роботи.

Як зауважує Л. В. Юрчишена перевагами «формульного розподілу» є те, що він сприяє формуванню конкурентного середовища серед ЗВО, рівному доступу до фінансування й державних, і приватних закладів за умови дотримання вимог щодо індикативної собівартості контрактного навчання. Фінансування на основі результатів діяльності стимулює ЗВО до підвищення ефективності як освітньої, так і наукової діяльності, застосовуючи інноваційні й підприємницькі підходи до її реалізації, створення іміджу університетів шляхом входження їх до національних і міжнародних рейтингів. Утім, серед недоліків виділяє – скорочення фінансування в регіональних ЗВО. Цей виклик можуть подолати лише університети, котрі застосовують інноваційні підходи до розвитку та прийняття управлінських рішень, формуючи додаткові джерела фінансування, отримуючи грантові, проєктні кошти, доходи від надання додаткових освітніх послуг як результат синергії бізнесу, влади й освіти [6].

Впливовим на основну діяльність державних ЗВО й на формування їхнього фінансового потенціалу стало впровадження в дію Постанови Кабінету Міністрів України від 3 березня 2020 р. № 191 «Деякі питання запровадження індикативної собівартості» [7], що пропонує порядок формування мінімального розміру плати за навчання для здобуття вищої освіти за окремими популярними спеціальностями. Такий механізм ціноутворення на ринку освітніх послуг дасть змогу уникнути демпінгування цін і ЗВО покривати свої витрати щодо підготовки фахівця й відповідно дає можливість забезпечувати якість вищої освіти та формувати конкурентоспроможного випускника.

На сьогодні, в складних умовах України, пов'язаних із російською військовою агресією, сповільнення розвитку національної економіки є неминучим, а обмеження діяльності окремих галузей очевидним. Так, освітня галузь зазнає суттєвих фінансових втрат як з боку зменшення бюджетного забезпечення, так і можливості надання послуг. Зокрема, за день до повномасштабного вторгнення на територію нашої держави урядом країни було схвалено Стратегію розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки. Як зазначається Міністерством освіти і науки України – «цей документ, орієнтований на період входження України до Європейського Союзу, є вкрай актуальним і важливим, а цілі та завдання Стратегії є детальною дорожньою картою для відбудови та продовження реформування системи вищої освіти в післявоєнний період. Виконання завдань, визначених Стратегією, дасть можливість зменшити деструктивні наслідки, спричинені повномасштабним вторгненням російської федерації на територію незалежної України. З урахуванням теперішньої ситуації, завдання та заходи з реалізації потребуватимуть коригування, проте стратегічні цілі та

ключові завдання залишаються незмінними» [8].

На наш погляд, особливо важливим для розвитку освітньої галузі в цій Стратегії є зосередження уваги на ефективності управління в системі вищої освіти, що передбачає модернізацію мережі ЗВО, збільшення бюджетного фінансування та удосконалення формули розподілу державного бюджету за результатами їхньої діяльності, розширення державного кредитування здобуття вищої освіти, формування та підтримка дослідницьких університетів.

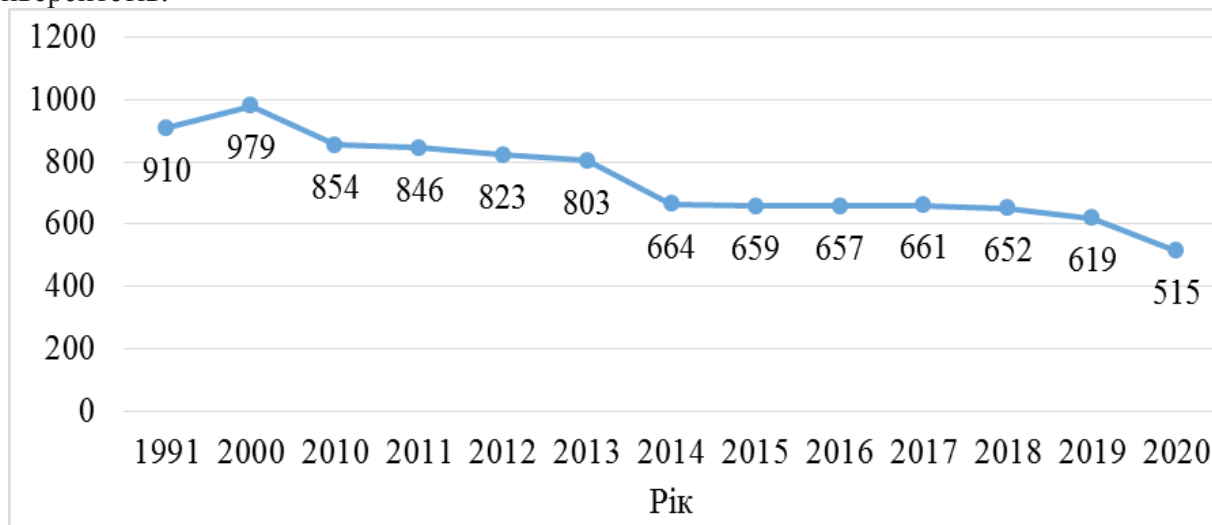

Рис. 1. Кількість ЗВО за період незалежної України

Джерело: сформовано автором на основі статистичних даних [9]

Як бачимо на рис. 1 динаміка зміни кількості ЗВО в Україні схильна до зменшення і це поширюється як на університети, інститути, академії, так на коледжі, технікуми, а на сьогодні заклади фахової передвищої освіти. Такі тенденції викликані погіршенням демографічної ситуації в країні, поступовим переходом на фінансування вищої освіти за програмно-цільовим методом, що підвищує можливості «сильніших» ЗВО, існуванням загроз та ризиків, які на сьогодні постають перед кожним у зв'язку із дією воєнного стану.

Аналізуючи сучасні виклики можна виділити окремі фінансові загрози, що постають перед вітчизняними ЗВО в процесі їхнього функціонування (рис. 2).

С. Бреус та М. Денисенко зазначають що, ефективне функціонування вищої освіти загалом та ЗВО зокрема сприятиме зменшенню загроз сфері вищої освіти, а отже, економічній та національній безпеці держави. За умови підвищення якості вищої освіти відбудеться зменшення загроз функціонуванню ЗВО, буде забезпечена потреба в кадрах високої кваліфікації для відбудови територій після їхньої деокупації, підвищення рівня економічної та фінансової безпеки ЗВО, а також буде забезпечений синергетичний ефект розвитку економіки [11].

Щодо існування фінансової автономії у державних ЗВО, то варто зазначити, що на сьогодні вона є незначною, оскільки: всі надходження ЗВО, що акумулюються на його рахунках, стають бюджетними коштами і потрапляють під державне регулювання, що часто обмежує менеджмент у діях; кошти загального фонду виділяються на фінансовий рік і не можуть бути перехідними, що часто не забезпечує якість робіт, послуг чи закупівель; державний ЗВО використовує майно на правах господарського відання та оперативного управління, що унеможливує багато дій, пов'язаних з розвитком матеріально-технічної бази, реалізацією інвестиційних проєктів, як один з інструментів державно-приватного партнерства; при формуванні штатної чисельності, встановленні оплати праці (назви посад, тарифні розряди, посадові оклади, надбавки і доплати тощо) керуються у своїй діяльності нормативами, визначеними державними органами; перелік надання платних послуг регулюється Постановою КМУ, що звужує можливості нарощення фінансового потенціалу; в умовах воєнного стану зумовлює обмеженість і черговість обслуговування бюджетних коштів Державною казначейською службою, що блокує роботу окремих напрямів діяльності тощо [12; 13].

Рис. 2 Фінансові загрози ефективності функціонування ЗВО України

Джерело: сформовано автором на основі [10, с. 121]

Проаналізувавши витрати на вищу освіту в Україні за період 2012-2020 рр (табл. 1), бачимо поступове їхнє зростання в гривневому вимірі, проте у доларовому еквіваленті зазнають коливань. Розглядаючи загальні та бюджетні витрати на вищу освіту в співвідношенні до валового внутрішнього продукту (ВВП) країни, спостерігаємо негативну динаміку (у 2012 році ці показники становлять 3,1 % і 2,2 % відповідно, а у 2020 – 1,8 % та 1,3%).

Таблиця 1

Витрати на вищу освіту в Україні за період 2012-2020 рр.

Показники	Роки								
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Витрати на вищу освіту, млн грн	43840,8	45108,4	42011,4	48767,7	52343,9	57010,3	64786,9	73095,8	75050,1
Витрати на вищу освіту, млн дол. США	5487,0	5645,6	3533,3	2233,0	2048,7	2143,2	2381,9	2827,7	2783,7
Витрати державного сектору на вищу освіту, млн дол. США	3813,5	3899,0	2471,4	1465,6	1424,6	1517,2	1688,4	2069,5	2052,3
Загальні витрати на вищу освіту у % до ВВП країни	3,1	3,1	2,6	2,5	2,2	1,9	1,8	1,8	1,8
Бюджетні витрати на вищу освіту у % до ВВП країни	2,2	2,1	1,9	1,6	1,5	1,4	1,3	1,3	1,3

Джерело: сформовано автором на основі статистичних даних [9]

Водночас, оцінюючи витрати на освітньо-наукову галузь (рис. 3), що фінансуються через Міністерство освіти і науки України, впродовж останнього десятиліття помітною є тенденція до зростання показників у грошовому еквіваленті, проте динаміка щодо частки в структурі

сукупних видатків Державного бюджету щорічно знижувалася (у 2012 році вона становила 6,6 %, у 2021 році склала 3,49 %, а очікуване значення в поточному році – 3,27 %).

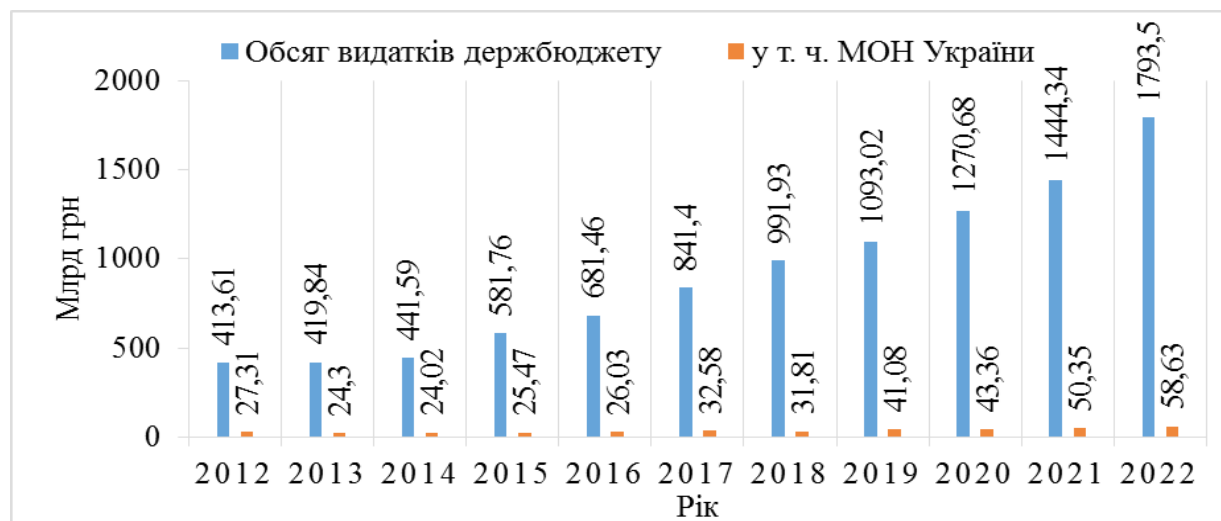

Рис. 3 Витрати на освітньо-наукову галузь, що фінансуються через Міністерство освіти і науки України

Джерело: сформовано автором на основі Законів України «Про Державний бюджет України» на відповідні роки

На наш погляд, фінансові можливості і перспективи розвитку вітчизняних ЗВО залежать від фінансової стійкості державного бюджету, рівня ВВП, соціально-політичної ситуації в країні, яка з 2014 року значно загострена й зазнає постійних коливань (анексія Криму, військовий конфлікт на Сході України, пандемія COVID-2019, з 24 лютого 2022 року повномасштабне вторгнення російського агресора на українську територію). Всі ці глобальні потрясіння спонукають до зміни пріоритетів видатків державного бюджету, підходів до управління розвитком ЗВО й забезпечення їхньої ефективної діяльності.

Висновки. Зважаючи на сьогоднішні внутрішні політико-економічні та глобальні євроінтеграційні, військові виклики перед державою і кожним національним ЗВО, їхнім пріоритетним завданням залишається забезпечення нарощення фінансового потенціалу для реалізації своїх поточних і стратегічних цілей. З огляду на це, важливе значення має диверсифікація джерел фінансування діяльності через пошук зацікавлених сторін у розвитку освіти і науки, залучення інвесторів, випускників, грантодавців, домогосподарств, замовників послуг тощо. Ці та інші заходи мають сприяти не лише якійсь діяльності ЗВО, а й збереженню національних освітніх систем та їхнього потенціалу, також впливатимуть на зміцнення їх фінансової безпеки та конкурентоспроможності в освітньо-науковому просторі.

Список літератури

1. D. Bruce Johnstone The Financing and Management of Higher Education: A Status Report on Worldwide Reforms. 1998. URL: https://www.researchgate.net/publication/44823223_The_Financing_and_Management_of_Higher_Education_A_Status_Report_on_Worldwide_Reforms
2. Edmund Adam Governments base performance-based funding on global rankings indicators?: A global trend in higher education finance or a global rankings literature fiction? A comparative analysis of four performance-based funding programs. International Journal of Educational Development. Volume 76, July 2020 URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0738059320303564#!>.
3. Крупка М. І., Гринькевич О. С., Сас С. П. Економічна ефективність університетів України у контексті інноваційності фінансового менеджменту. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2020. Вип. 1(32). С. 470–481.
4. Деякі питання проведення державної атестації закладів вищої освіти в частині провадження ними наукової (науково-технічної) діяльності. Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 652. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/652-2018->

%D0%BF#Text.

5. Про розподіл видатків державного бюджету між закладами вищої освіти на основі показників їх освітньої, наукової та міжнародної діяльності. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 р. № 1146. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1146-2019-%D0%BF#n18>.

6. Юрчишена Л. В. Модель фінансування вищої освіти: поняття та практичні результати впровадження в Україні. *Освітня аналітика України*. 2021. № 3 (14). С. 17-32.

7. Деякі питання запровадження індикативної собівартості. Постанова Кабінету Міністрів України від 3 березня 2020 р. № 191. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/191-2020-%D0%BF#Text>.

8. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/opublikovano-strategiyu-rozvitku-vishoyi-osviti-v-ukrayini-na-2022-2032-roki>.

9. Державна служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

10. Коваленко Ю. М., Вітренко Л. О. Фінансування закладів вищої освіти в Україні: монографія. Ірпінь, Україна: Університет ДФС України, 2020. 238 с.

11. Денисенко М. П., Бреус С. В. Системні загрози як чинник погіршення економічної безпеки вищих навчальних закладів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Вип. 16.. 2017. С. 76-80.

12. Боголіб Т.М. Фінансове забезпечення розвитку вищої освіти і науки в трансформаційний період: монографія. К.: Міленіум, 2006. 506 с

13. Варналій З.С., Красільник О.В., Хмелевська Л.П. Фінансування державних вищих навчальних закладів України: монографія. К.: Знання України, 2017. 231 с.

References

1. Bruce D. Johnstone. (1998). The Financing and Management of Higher Education: A Status Report on Worldwide Reforms. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/44823223_The_Financing_and_Management_of_Higher_Education_A_Status_Report_on_Worldwide_Reforms

2. Edmund Adam. (2020). Governments base performance-based funding on global rankings indicators': A global trend in higher education finance or a global rankings literature fiction? A comparative analysis of four performance-based funding programs. *International Journal of Educational Development*. Vol. 76 Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0738059320303564#!>

3. Krupka M.I., Grynkevych O.S., Sas S.P. (2020). Economic efficiency of Ukrainian universities in the context of innovative financial management. *Finansovo-kredytna diyal'nist': problemy teorii i ta praktyky*, 1 (32), 470–481. [in Ukrainian].

4. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 22 serpnia 2018. № 652 Deyaki pytannya provedennya derzhavnoyi atestatsiyi zakladiv vyshchoyi osvity v chastyni provadzhennya nymy naukovoymi (naukovo-tekhnichnoyi) diyal'nosti. [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of August 22, 2018 № 652 Some issues of state certification of higher education institutions in terms of their scientific (scientific and technical) activities]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/652-2018-%D0%BF#Text>. [in Ukrainian].

5. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 24 hrudnia 2019 r. № 1146. Pro rozpodil vydatkiv derzhavnoho byudzhetu mizh zakladamy vyshchoyi osvity na osnovi pokaznykiv yikh osvith'oyi, naukovoymi ta mizhnarodnoyi diyal'nosti [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of December 24, 2019 № 1146 On the distribution of state budget expenditures between higher education institutions on the basis of indicators of their educational, scientific and international activities]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1146-2019-%D0%BF#n18>. [in Ukrainian].

6. Yurchyshena L.V. (2021). Model of financing higher education: concepts and practical results of implementation in Ukraine. *Osvitnya analityka, Ukrayiny*, 3 (14), 17-32. [in Ukrainian].

7. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 3 bereznia 2020 r. № 191. Deyaki pytannya zaprovadzhennya indykativnoyi sobivartosti [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of March 3, 2020 № 191 Some issues of introducing indicative cost]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/191-2020-%D0%BF#Text>. [in Ukrainian].

8. Stratehiya rozvytku vyshchoyi osvity v Ukrayini na 2022-2032 roky [The Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2022-2032]. Retrieved from <https://mon.gov>.

ua/ua/news/opublikovano-strategiyu-rozvitku-vishoyi-osviti-v-ukrayini-na-2022-2032-roki. [in Ukrainian].

9. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine] Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].

10. Kovalenko Yu. M., Vitrenko L. O. (2020). Finansuvannya zakladiv vyshchoyi osvity v Ukraini. University of the SFS of Ukraine. [in Ukrainian].

11. Denysenko M.P., Breus S.V. (2017). Systemic threats as a factor in the deterioration of economic security of higher education. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu*, 16, 1, 76-80 [in Ukrainian].

12. Bogolib T.M. (2006). Finansove zabezpechennya rozvytku vyshchoyi osvity i nauky v transformatsiynyy period. *K. Millennium*, [in Ukrainian].

13. Varnalii Z.S., Krasilnik O.V., Khmelevskaya L.P. (2017). Finansuvannya derzhavnykh vyshchykh navchal'nykh zakladiv Ukrainy. *K. : Knowledge of Ukraine*. [in Ukrainian].